

**ПРАШКИ КОМИНИКЕ - ЕВРОПСКА ЗОНА ВИСОКОГ ОБРАЗОВАЊА, 19. МАЈ
2001. ГОДИНЕ**

ПРАШКИ КОМИНИКЕ

Европска зона високог образовања

19. мај 2001. године

Dve godine nakon potpisivanja Bolonjske deklaracije i tri godine posle Sorbonske deklaracije, evropski ministri nadležni za visoko obrazovanje, predstavljajući 32 potpisnice, sreli su se u Pragu, u cilju ocenjivanja postignutog napretka i postavljanja pravaca i prioriteta za dolazeće godine ovog procesa. Ministri su ponovo iskazali privrženost cilju uspostavljanja Evropskog prostora visokog obrazovanja do 2010. godine. Izbor Praga za održavanje sastanka simbol je njihove volje da uključe celu Evropu u proces širenja Evropske unije.

Ministri su podržali izveštaj "Unapređivanje Bolonjskog procesa" sastavljen od radne grupe za praćenje procesa i složili se da su ciljevi postavljeni u Bolonjskoj Deklaraciji široko prihvaćeni i korišćeni kao osnova za razvijanje visokog obrazovanja od većine potpisnika, kao i univerziteta i drugih institucija visokog obrazovanja. Ministri su se složili da naponi za promovisanje mobilnosti moraju biti nastavljeni, kako bi omogućili studentima, nastavnicima, istraživačima i administrativnom osoblju da imaju koristi od bogatstva Evropskog prostora visokog obrazovanja, uključujući demokratske vrednosti, različitost kultura i jezika i različitost sistema visokog obrazovanja.

Ministri su zapazili da se aktivnostima preporučenim u Deklaraciji koje se tiču strukture stepena, intenzivno i široko bavilo u većini zemalja. Naročito priznanje odali su napretku postignutom u radu na osiguranju kvaliteta. Ministri su prepoznali potrebu za saradnjom u vezi sa izazovima koji se odnose na transnacionalno obrazovanje. Prepoznali su i potrebu za perspektivom doživotnog učenja u obrazovanju.

Ministri su se osvrnuli na Konvenciju evropskih institucija visokog obrazovanja održanu u Salamanki od 29-30. marta, kao i na preporuke Konvencije studenata Evrope, održane u Geteborgu od 24-25 marta, i uvažili su aktivno uključivanje Evropske asocijacije univerziteta (EUA) i Nacionalnih studenskih unija u Evropi (ESIB) u Bolonjski proces. Dalje su pohvaljene i zabeležene mnoge druge inicijative koje će voditi proces. Ministri su takođe obratili pažnju na konstruktivnu pomoć Evropske komisije.

Dalje aktivnosti koje prate šest ciljeva Bolonjskog procesa

(uvodni paragraf)

Kako je naznačeno u Bolonjskoj deklaraciji, ministri su potvrdili da je izgradnja Evropskog prostora visokog obrazovanja uslov za poboljšavanje privlačnosti i kompetitivnosti institucija visokog obrazovanja u Evropi.

Oni su podržali ideju da bi visoko obrazovanje trebalo posmatrati kao javno dobro, da jeste i da će i ubuduće ostati državna odgovornost (propisi, itd...), i da su studenti punopravni članovi zajednice visokog obrazovanja. Sa te tačke gledišta, ministri su komentarisali dalji proces na sledeći način:

Prihvatanje sistema lako čitljivih i uporedivih stepena

Ministri su posebno ohrabрили univerzitete i druge institucije visokog obrazovanja da u potpunosti iskoriste postojeće nacionalno zakonodavstvo i evropska oruđa koja imaju za cilj da olakšaju akademsko i profesionalno priznavanje jedinica kurseva, stepena i drugih stečenih kvalifikacija, tako da građani mogu efikasno koristiti svoje kvalifikacije, kompetencije i veštine u celom Evropskom prostoru visokog obrazovanja. Ministri su tražili od postojećih organizacija i mreža kakve su NARIC i ENIC da promovišu, na institucionalnom, nacionalnom i evropskom nivou, jednostavno, efikasno i fer priznavanje, koje će odlikovati raznolikost kvalifikacija o kojima je reč.

Prihvatanje sistema koji je esencijalno baziran na dva glavna ciklusa

Ministri su sa zadovoljstvom zapazili da je cilj strukture stepena koji je zasnovan na dva glavna ciklusa, koji artikulišu visoko obrazovanje na dodiplomskim i diplomskim studijama, prodiskutovan i obrađivan. Neke zemlje su već prihvatile ovu strukturu, a nekoliko drugih ga razmatraju sa velikim zanimanjem. Važno je napomenuti da se u mnogim zemljama diplomski i magistarski stepeni, ili uporedivi dvociklusni stepeni, mogu dobiti na univerzitetima, kao i na drugim institucijama visokog obrazovanja Programi koji vode prema stepenu mogu, i trebalo bi, da imaju različite orijentacije i različite profile u cilju prilagođavanja različitosti individualnih, akademskih i potreba tržišta rada, kako je zaključeno na Helsinškom seminaru o diplomama dodiplomskog nivoa (februar 2001. godine).

Uspostavljanje sistema bodova

Ministri su naglasili da je za veću fleksibilnost u učenju i procese kvalifikacije potrebno usvajanje zajedničkih kriterijuma za kvalifikacije, podržanih sistemom bodova kakav je ECTS,

ili nekim koji je kompatibilan sa ECTS-om, i koji obezbeđuje i funkciju prenosivosti i akumulacije. Zajedno sa međusobno priznatim sistemima osiguranja kvaliteta, ovakvi aranžmani će studentima olakšati pristup evropskom tržištu rada i povećati kompatibilnost, privlačnost i kompetitivnost evropskog visokog obrazovanja.

Opšta upotreba ovakvog bodnog sistema i Dopune diplome, ubrzaće napredak u ovom pravcu.

Promocija mobilnosti

Ministri su potvrdili da je cilj poboljšavanja mobilnosti studenata, nastavnika, istraživača i administrativnog osoblja, kako je određeno Bolonjskom deklaracijom, od najvećeg značaja. Stoga, oni su potvrdili svoju posvećenost nastavku uklanjanja svih prepreka za slobodno kretanje studenata, nastavnika, istraživača i administrativnog osoblja i naglasili društvenu dimenziju mobilnosti. Oni su notirali mogućnosti za mobilnost koje nude programi Evropske zajednice i napredak ostvaren na tom polju, npr. u sprovođenju Akcionog plana za mobilnost, koji je podržao Evropski savet u Nici 2000. godine.

Promocija evropske saradnje u obezbeđivanju kvaliteta

Ministri su prepoznali vitalnu ulogu koju sistemi za obezbeđenje kvaliteta imaju u obezbeđivanju visokokvalitetnih standarda i u olakšavanju komparabilnosti kvalifikacija u celoj Evropi. Oni su takođe ohrabрили bližu saradnju između mreža za priznavanje i za obezbeđenje kvaliteta. Naglasili su potrebu bliske evropske saradnje i međusobnog poverenja u prihvatanju nacionalnih sistema za obezbeđenje kvaliteta. Dalje, ohrabрили su univerzitete i druge institucije visokog obrazovanja da šire primere najbolje prakse i da naprave scenarije za međusobno prihvatanje evaluacije i mehanizama za akreditaciju/sertifikaciju. Ministri su pozvali univerzitete i druge institucije visokog obrazovanja, nacionalne agencije i Evropsku mrežu za obezbeđenje kvaliteta u visokom obrazovanju (ENQA), u saradnji sa odgovarajućim telima iz zemalja koje nisu članice ENQA, da sarađuju prilikom uspostavljanja zajedničkog okvira referenci i da šire najbolju praksu.

Promocija evropskih dimenzija u visokom obrazovanju

U cilju daljeg jačanja značajnih evropskih dimenzija visokog obrazovanja i zapošljavanja diplomiranih, ministri su pozvali sektor visokog obrazovanja na povećanje razvijanja modula, kurseva i kurikuluma na svim nivoima, sa "evropskim" sadržajem, orijentacijom ili organizacijom. Ovo se naročito odnosi na module, kurseve i stepenovane kurikulume koji se nude u partnerstvu od strane institucija iz različitih zemalja i koji vode ka priznatom zajedničkom stepenu.

Dalje, ministri su naglasili sledeće tačke:

Doživotno učenje

Doživotno učenje je esencijalni element Evropskog prostora visokog obrazovanja. U budućoj Evropi, izgrađenoj na društvu i ekonomiji zasnovanima na znanju, strategije doživotnog učenja su neophodne u cilju suočavanja sa izazovima kompetitivnosti i korišćenja novih tehnologija, kao i poboljšavanja društvene kohezije, jednakih mogućnosti i kvaliteta života.

Institucije visokog obrazovanja i studenti

Ministri su naglasili da je uključivanje univerziteta i drugih institucija visokog obrazovanja i studenata kao kompetentnih, aktivnih i konstruktivnih partnera u uspostavljanju i oblikovanju Evropskog prostora visokog obrazovanja, potrebno i dobrodošlo. Institucije su demonstrirale značaj koji pridaju stvaranju kompatibilnog i efikasnog, ali raznolikog i prilagodljivog Evropskog prostora visokog obrazovanja. Ministri su, takođe, ukazali da je kvalitet osnovni uslov za poverenje, relevantnost, mobilnost, kompatibilnost i privlačnost Evropskog prostora visokog obrazovanja. Ministri su izrazili svoju zahvalnost doprinosima razvijanju studijskih programa koji kombinuju akademski kvalitet sa relevantnošću u odnosu na trajne mogućnosti zapošljavanja i pozvali na nastavljanje proaktivne uloge institucija visokog obrazovanja. Ministri su potvrdili da bi studenti trebalo da učestvuju i utiču na organizaciju i sadržaj obrazovanja na univerzitetima i drugim institucijama visokog obrazovanja. Ministri su, takođe, reafirmisali potrebu uzimanja u obzir društvene dimenzije Bolonjskog procesa, na koju su ponovo ukazali studenti.

Promovisanje atraktivnosti Evropskog prostora visokog obrazovanja

Ministri su se saglasili o značaju povećanja atraktivnosti evropskog visokog obrazovanja za studente iz Evrope i drugih delova sveta. Spremnost i komparabilnost evropskih visokoobrazovnih kvalifikacija u celom svetu trebalo bi da se poveća razvijanjem zajedničkog okvira kvalifikacija, kao i koherentnim mehanizmima za osiguravanje kvaliteta i za akreditaciju/sertifikaciju, te povećanjem aktivnosti koje se odnose na informisanje.

Ministri su naročito naglasili da kvalitet visokog obrazovanja i istraživanja jeste, i treba da bude, značajna odrednica međunarodne atraktivnosti i kompetitivnosti Evrope. Ministri su se složili da bi više pažnje trebalo posvetiti dobrobiti Evropskog prostora visokog obrazovanja, sa institucijama i programima sa različitim profilima. Oni su pozvali na povećanje saradnje između evropskih zemalja u smislu mogućih implikacija i perspektiva transnacionalnog obrazovanja.

Trajno praćenje

Ministri su se obavezali da nastave saradnju zasnovanu na ciljevima postavljenim Bolonjskom deklaracijom, gradeći na sličnostima i imajući koristi od razlika među kulturama, jezicima i nacionalnim sistemima, koristeći i sve mogućnosti međuvladinih saradnji i tekućih dijaloga sa evropskim univerzitetima i drugim institucijama visokog obrazovanja i studentskim organizacijama, kao i programa Zajednice.

Ministri su poželeli dobrodošlicu novim članicama koje će se pridružiti Bolonjskom procesu nakon prijave ministara koji predstavljaju države za koje su programi Evropske zajednice Socrates i Leonardo da Vinci, ili Tempus-Cards, otvoreni. Prihvatili su aplikacije Hrvatske, Kipra i Turske.

Ministri su odlučili da se novi sastanak održi u drugoj polovini 2003. godine u Berlinu, u cilju ocenjivanja napretka i postavljanja pravaca i prioriteta za sledeće etape procesa stvaranja Evropskog prostora visokog obrazovanja.

Oni su potvrdili potrebu za strukturom rada na praćenju, koja će se sastojati od radne grupe za praćenje i pripremne grupe. Grupa za praćenje bi trebalo da bude sastavljena od predstavnika svih potpisnica, novih učesnica i Evropske komisije, i njoj bi na čelu trebalo da bude zemlja koja u datom trenutku predsedava Evropskom unijom. Pripremna grupa treba da bude sastavljena od predstavnika zemalja domaćina prethodnog i narednog ministarskog sastanka, dve države članice Evropske unije i dve države koje nisu članice Evropske unije; ova poslednja 4 predstavnika izabraće Grupa za praćenje. Zemlja koja predsedava Evropskom unijom u datom trenutku i Evropska komisija će takođe biti deo pripremne grupe. Pripremnom grupom će predsedavati predstavnik zemlje koja je domaćin narednog ministarskog sastanka.

Evropska asocijacija univerziteta, Evropska asocijacija institucija visokog obrazovanja (EURASHE), Nacionalne unije studenata u Evropi i Savet Evrope, trebalo bi da budu konsultovani u pratećem radu.

U cilju daljeg sprovođenja Procesu, ministri su ohrabрили Grupu za praćenje da organizuje seminare koji bi istražili sledeće oblasti: saradnja u vezi sa akreditacijom i obezbeđenjem kvaliteta, pitanja priznavanja i upotreba bodova u Bolonjskom procesu, razvijanje zajedničkih stepena, društvena dimenzija, sa posebnim osvrtom na prepreke za mobilnost i širenje Bolonjskog procesa, doživotno učenje i učešće studenata.